СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 114. Джерзі Сіті, Н. Дж., середа, 18-го травня 1938. No. 114. Jersey City, N. J., Wednesday, May 18, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ПРЯМУЄ ДО СВОЄЇ ЦІЛИ

ВАШИНҐТОН. — Провідники з конґресу просили президента Рузвелта, щоб він у часі біжучої конґресової сесії не дуже напирав з ухваленням свого орґанізаційного законопроєкту. Але президент не обіцяв їм цього. Навпаки, він рішений у часі цеї сесії домагатись ухвалення згаданого законопроєкту, на основі якого він могтиме поробити в адміністрації поважні зміни. Всетаки він обіцяв конґресовим провідникам не натискати на них у той час, коли під дискусію піде законопроект про години праці й заплати.

ВИБОРЧИЙ ЗАКОЛОТ У ПЕНСИЛВЕНІЇ.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ.—Серед демократів у Філядельфії повстав напередодні ґубернаторських виборів поважний розлам. Вони не можуть погодитись на одного кандидата. Щоб залагодити цей розлам, вмішався до місцевих справ голова демократичного національного комітету, Джеймс Фарлі, і порадив їм, щоб узяли собі на кандидата на ґубернатора Томаса Кенедія, а на сенатора теперішнього ґубернатора, Ерлія. Фарлі говорив їм, що коли не погодяться, то Пенсилвенія готова знову перейти в руки републиканців, у яких вона знаходилася від найдавніших часів. Щойно за Френкліна Рузвелта вдалося демократам захопити владу. А тепер через розлам демократи готові знов її втратити. Але філядельфійські демократи не погодилися на раду Фарлія і гостро проти неї запротестували. Бо Кенеді є на услугах Джана Луіса, говорили вони. Також з огірченням зазначували, що Демократична Партія в Пенсилвенії в останніх роках дала багато доказів льояльности супроти теперішнього уряду, і коли з боку урядових кругів виходять якісь поради, то ті поради повинні числитися з місцевими демократичними настроями.

СУДОВА РОЗПРАВА РОЗКРИВАЄ СКАНДАЛИ.

ЛОНДОН (Кентокі). — Судовий процес проти місцевих власників копалень за те, що вони не допускали до зорґанізування робітників у робітничі юнії, розкриває великі скандали і надужиття з боку поліції. Місцевий шериф був сліпим знаряддям у руках власників копалень і навіть уживав неправно зброї проти робітників, внаслідок чого згинули кілька робітників. Тепер, як тільки процес розпочався, той шериф утік. Але федеральні аґенти зловили його в сусідньому стейті, куди він був заховався.

ЗНАЙШЛИ ПОКЛАДИ ПЛЯТИНИ.

ВАШИНҐТОН. — Ґеольоґічна комісія подала до відома, що в стейті Колорадо відкрили поклади плятини. Ці поклади є настільки багаті, що цілком добре будуть виплачуватися, щоб їх видобувати. Як відомо, в Колораді існують найбільші американські копальні золота і срібла.

НАЗНАЧИЛИ СЛІДЧОГО В СПРАВІ ҐЕРСОНА.

НЮ ЙОРК. — Судові власті назначили адвоката Кіндля слідчим у справі Ґерсона. Як відомо, недавно викрилося, що два нюйорські судді змінили судові реєстри відомого комуніста Ґерсона, в яких було записано, що він має заплатити $150 за чинш. Вони змінили назвище Ґерсона на „Ґілсон". У той спосіб хотіли затерти минувшість Ґерсона.

РУЗВЕЛТ ҐРАТУЛЮЄ ВАРҐАСОВІ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт післав ґратуляційну депешу бразилійському диктаторові Варґасові, коли йому вдалося вийти ціло з нападу фашистів і здавити спробу перевороту. Варґас на те відповів теж теплою телеґрамою, кажучи, що йому вдалося здавити спробу перевороту чужої політичної струї і задержати традиційну бразилійську демократію.

БОРОТЬБА МЕКСИКАНСЬКИХ СТУДЕНТІВ.

МЕКСИКО СИТІ. — Мексиканські студенти-соціялісти, які в теорії голосять демократичні засади, подібно як і всі інші соціялісти, напали на місцевий університет, у якому ректором був один професор консерватист, і силою хотіли того професора викинути та передати університет в руки своїх співвизнавців. В обороні професора станули студенти консерватисти і в університеті вивязалася боротьба, в якій кількох студентів тяжко ранено. Правдоподібно один помре.

ВЕЛИКИЙ ВОГОНЬ У ГОТЕЛІ.

АТЛЯНТА (Джорджія). — В одному місцевому готелі вибухла пожежа, внаслідок якої згоріло 27 людей. Але точний спис жертв іще невідомий. Правдоподібно їх буде більше. Всіх гостей було сімдесять кілька, а з них тільки частина є при житті.

ПРИГОТУВАННЯ ДО ПЕРЕГОНІВ.

Джоел Торн, відомий лосанджелівський „спортсмен" та керівник перегонових авт, оглядає автомобіль, котрого плян виробив він на спілку з Артом Спарксом. Вони збираються брати на цьому авті участь у перегонах автомобілів в Індіянаполисі 30. травня.

ЗНАЙШЛИ ПРИСТАНЬ КОРОЛЯ СОЛОМОНА.

Професор Буровс, що переводив у Єрусалимі розкопи, заявив у ейльському університеті, що йому вдалося відшукати над берегом Червоного моря пристань короля Соломона, що існувала там тисячу літ до народження Христа. Ця пристань була цілком засипана піском. Але зпід піску тепер виринають грубезні підмуровища міста і пристані.

ДАЛІ РОЗСТРІЛЮЮТЬ.

Був вибух у копальні в Новосибірську. Уряд каже, що це робота троцькістів. Тому розстрілили 9 осіб, що були підчас вибуху в копальні.

„ЗГУБИВ 887.77 ЗЛ."

Поліція арештувала листаря Болеслава Станевича у Відзах за присвоєння грошей. Листар дістав з початком квітня ц. р. 1,550 зл. на виплату емеритур. Незабаром після того зголосився до начальника почтового уряду кажучи, що згубив 887.77 зл. Одначе при ревізії знайдено в нього 790 зл. і тому поліція арештувала його під замітом присвоєння грошей.

МОБІЛІЗАЦІЯ ПРОТИ ДИКІВ.

Тракія — це провінція Туреччини. Згадана в заголовку мобілізація чоловіків у віці від 18 до 50 літ не має, на щастя, военного характеру. Влада проголосила її недавно на те, щоб знищити [illegible] диків, які розмножилися там величезними стадами, нищать засіви і нападають на людські оселі. Сподіваються вигубити впродовж першого місяця щонайменше 2,000 диків. Населенню цієї провінції даються теж у знаки вовки, тимбільше, що цьогорічна зима була дуже гостра і сніжна. Недавно великі стада вовків облягли містечко Караман і ця облога тревала два дні. Жандармерія стріляла до вовків з машинових крісів і вбила їх 40 штук, решта втекла.

СТРАШНІ НАСЛІДКИ ПЕРЕПОЛОХУ В КІНІ.

Підчас висвітлювання фільми в одному з кін у Сао Павльо (Бразилія) крикнув хтось „горить". Між присутніми повстав страшний переполох, хоч у дійсності їм не грозила ніяка небезпека, бо пожежі не було. Одначе видці кинулись юрбою до дверей, щоб якнайшвидше видістатися з кіна. Підчас цього переполоху згинуло 30 дітей. Понад 100 осіб є важко і легко ранені.

СКІЛЬКИ АНҐЛІЙЦІ ПРОПРОКУРЮЮТЬ.

В Анґлії зачали курити папіроски 1888-го року, себто перед 50 роками. Передтим анґлійці курили циґара й файки. Ще в 1907 р. дві третини анґлійських курців уживали люльки. Тепер анґлійці дають першенство папіросці. Минулого року пустили в Анґлії з димом 43 міліярди папіросок, що коштували 150 міліонів фунтів стерлінґів. Один упертий аматор статистики вирахував, що вага скурених папіросок дає стільки, скільки важить 10 таких морських велитнів, як „Королева Мері", найбільший анґлійський пароплав, і то разом із залогою та пасажирами. Далі обчислено, що на тому хоробливому налозі заробляє анґлійський уряд 50 міліонів фунтів річно.

КРІВАВА ПІМСТА ЄГИПЕТСЬКИХ СЕЛЯН.

Недалеко Марабга в Єгипті згинули підчас суперечки шість осіб. До суперечки дійшло тому, що один з найбагатших землевласників горішнього Єгипту, Салеґ Баша Лямнун, застрілив селянина, який затарасував дороґу своїм возом. Тоді інші селяни застрілили Салеґ Башу, його брата та ще три особи, які їхали з ним. Єгипетський міністер внутрішніх справ видав комунікат, що вбивство Салеґ Баші не мало політичного підкладу.

ЗГОРІЛИ ДВА СЕЛА В РУМУНІЇ.

Нагальна пожежа знищила зовсім село Монтомешті в департаменті Бакав, де згоріло кілька осіб. Одночасно пожежа знищила село Джіджі в департаменті Романаці, де згоріло понад 100 домів.

ТАЄМНА КРИМІНАЛЬНА ЗАГАДКА.

На залізничому шляху недалеко Берези Картузької знайшли змасакроване тіло 24-літнього студента варшавської політехніки, Едварда Ґурки. Польська преса пригадує при цій нагоді, що Е. Ґурку видобув рибак Бартосінські з Висли 19. квітня м. р. Тоді то Ґурка був звязаний дротом і не давав уже майже ознак життя. Щойно по довгих зусиллях лікаря вдалося привернути топельника до життя. На поліції Ґурка зізнав, що день передтим вийшов з хати, зустрінувся з товаришем і пішов з ним до бару, де випив дві пляшки горівки. По якімсь часі вийшов з бару і розпрощався з товаришем. Незабаром почув, що хтось зловив його сильно за карк, затягнув до самоходу і відвіз над Вислу. Там напасники Ґурку розібрали з одіння, звязали руки і ноги дротом та вкинули до води. Поліція не повірила зізнанням Ґурки і прийшла до переконання, що він сам обвязався дротом та скочив до води. В яких умовинах Ґурка тепер згинув — невідомо. Слідство виявило, що він вийшов перед 5-ма днями з хати своїх батьків з готівкою кількасот злотих. Від того часу загинув по нім слід.

ДОТЕПНА ВТЕЧА З ВЯЗНИЦІ.

Із лісабонської вязниці втекли недавно три вязні. Вязні скористали з нагоди, що з вязниці мали вивозити скрині з написами „скляні забавки. Обережно переносити й не перекидати".

До тих скринь скрилися три вязні, засуджені на довгореченцеву вязницю. Вязнична влада випустила скрині, думаючи, що в них знаходяться справді скляні статуетки, що їх виробляють у вязничних варстатах. Вантажними автами скрині відвезли на стацію і вислали до Опорта.

Коли в Опорті відчинили скрині, виявилося, що вони порожні. Один із утікачів, Антоніо Павльо, відсиджував уже кари у вязницях Парижа, Мадриду, Лондону та інших европейських столиць, головно за фальшування чеків.

ВІДПОВІДНІ КНИЖКИ ЛІКОМ ДЛЯ НЕДУЖИХ.

Відомий еспанський лікар Ляссо де ля Веза почав лікувати недужих новою методою т. зв. бібліотерапією. Вона зводиться до того, що недужий крім ліків і дієти дістає теж книжки, відповідні до свого звання, освіти і... недуги. Ці книжки читає недужий сам або їх читає йому піклуванка. Лектура добірних книжок впливає в недужого на зміну настрою та вириває його з апатії.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ ПРО ПОЛЬСЬКИЙ НАСТУП НА УКРАЇНЦІВ

ВАРШАВА. — „Шікаґо Трибюн Прес Сервис" подає з Варшави, що польський уряд повів при допомозі поліції загальний наступ на українське зорґанізоване життя. І виразно підкреслює, що цей уряд робить те в цілі застрашення українців у їхнім домаганні автономії для східньої Галичини.

Ревізії в Союзі Українок.

Далі подано, що сконцентровано особливі атаки на Союз Українок, як на централю у Львові так і на кружки по провінції. Переведено ревізії в головній канцелярії і її опечатано, забравши книги і документи орґанізації. Заборонено видавати журнали Союз Українок: „Жінку" й „Українку".

Загострено цензуру.

Заразом піддано українську пресу гострій цензурі. Не дозволяють їй друкувати навіть переклади з польських ґазет, особливо те, що пишуть польські ґазети про права сто тисяч поляків у Чехословаччині до автономії. Американський кореспондент стверджує, що в Польщі живе сім міліонів українців.

„ПОД ЄДНИМ ДАХЕМ".

ЛЬВІВ. — „Новий Час" (ч. 93) описує перебіг спільного віча Польської Партії Соціялістичної (ППС) та Української Соціял-Демократичної Партії (УСДП), яке відбулось у Львові на майдані при вулиці Кентшинській з нагоди Першого Травня. Публики було дуже багато. По ріжних промовах і маніфестаціях дали вкінці слово і представникові УСДП. Відразу впало в очі, що коли попередніх бесідників оплескували, то того приняли мовчанкою. А як промовець призначив у резолюції одно місце протестові проти терору большевиків в Україні, то майже ціла приявна маса зачала вигукувати: „Пфуй" і „Преч", а опісля почала свистати. І свистали так довго, поки не висвистали промовця. Виявилось наявно, що добрі дві третини польських соціялістів це — большевики. Третя третина — мовчала. Ось так українські соціялісти показали себе „прихвостнями польського большевизму". „Новий Час" кінчить ту новинку так: „Вимагати від УСДП, щоби повела окрему українську політику, незалежну від ППС і большевизму, це—розуміється—змароване слово! Але треба про ці справи знати нашому громадянству".

НЕ МОЖЕ ІНФОРМУВАТИ.

ЛЬВІВ. — Українська преса знайшлася в надзвичайно трудному положенні. Ніхто не знає, як і що писати, щоб оминути конфіскати і получені з тим кошти. Українське громадянство не може бути як слід поінформоване, бо місця в ґазетах, де про ці справи пишуть, є білі, бо текст зчеркнула цензура. Так виглядає, наприклад, майже ціла сторінка „Нового Часу" ч. 91.

ПОЛЬСЬКІ ДІДИЧІ У БОРОТЬБІ З УКРАЇНЦЯМИ.

ЛЬВІВ. — „Діло" (ч. 92) подає звіт про загальні збори „Звйонзку земян всходніх воєвудзтв Малопольскі", що відбулись у березні у Львові. Прибули ґрафи-дідичі Ледуховскі й Тарновскі, ґенерал Сцеволя-Вечоркевіч, заступники воєводів і т. д. На зборах полковник Гошовскі отверто закликав дідичів до гострої боротьби з українцями. Найзавзятішою у своїх протиукраїнських виступах була Стефанія Балтаровичева, дідичка з Ярчева Старого, якої муж був до кінця життя „греко-католиком" і яка вийшла свого часу замуж за українця Балтаровича тому, щоб стати дідичкою. Вона не могла стерпіти, що ще досі в Галичині можуть бути українці, що мають такі назвища як Янковські, Ставарські, Дзєдушицькі, Осолінські, Сулковські і т. д. І візвала, щоб людей з такими назвищами обовязково польщити, як і взагалі всі українські маси. Візвала дідичів не держати на фільварках „рускей" служби і ніколи не говорити по „руску".

ВОЛІЮТЬ ШПІЦБЕРҐЕН.

МОСКВА. — Совети шукають вугля в околицях Північного Ледового океану, головно на острові Шпіцберґен. Для праці в тих тяжких до життя місцях нема охочих. Принаймні так було передше. Та тепер сталось інакше. Люди втікають з України і зголошуються громадно до праці на Шпіцберґені.

ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

ПАРИЖ. — Хоч Франція є в скрутному фінансовому положенні, то всетаки закуповує в Злучених Державах 100 воєнних літаків. Хоче бути готовою на всякий випадок.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

НА ПРАВИЙ ШЛЯХ

Сталася дуже знаменна подія. З Чехословаччини прилетів літаком до Анґлії провідник судетських німців, Конрад Генляйн, і переговорював з ріжними визначними політиками щодо того, які домагання мусить Чехословаччина сповнити супроти судетських німців, якщо між ними і чехословацьким урядом має прийти до якогось порозуміння. Як бачимо, Генляйн вів у Лондоні пропаґанду в користь судетських німців, а в некористь Чехословаччини. Про ту поїздку знає цілий світ, як і знає очевидно й чехословацький уряд. Він жеж мусів видати Генляйнові пашпорт на подорож. Далі знаємо, що Генляйн, подиктувавши свої умови в Лондоні, вернувся спокійно літаком до Чехословаччини, поступивши по дорозі до Берліну — на розмову з Гітлером.

Згадуємо за те, щоб порівняти Чехословаччину до Польщі, а нас до судетських німців. Нас є в Польщі вдвоє стільки, що німців у Чехословаччині. Німці мають у Чехословаччині свої университети і які тільки хочуть школи, удержувані державним коштом. Мають змогу на повний культурний і економічний розвій. Та цього їм іще замало. Вони поставили нові домагання, такі, що хочуть зо своєю німецькою територією стати державою в державі. Ось ті їхні домагання стали міжнародньою справою. Чехословацький уряд оспорює їх, але рівночасно дозволяє речникові тих домагань їхати в чужі краї й там переконувати чужих політиків про слушність тих домагань. Очевидно, що всієї тої „великодушности" не булоб, якби за судетськими німцями і Генляйном не стояли націстична Німеччина і Гітлер. Це треба памятати. Але й не треба того переціновувати. Бо ми переконані, що й в імені 7 міліонів українців під Польщею можнаб заговорити сильно в Лондоні чи деінде, хоч за ними нема тепер Києва і рідної там влади. Ми не кажемо, що український представник міг би заговорити на міжнароднім полі з таким успіхом, як може говорити Генляйн, за яким є Берлін. Бо знаємо, що хочби наш Київ і хотів обізватись, то Москва його тепер не допустить, а сама вона за нас не обізветься. Та проте вважаємо основною помилкою, що т. зв. політичний провід на українських землях під Польщею відтягнувся від боротьби з Польщею на міжнародньому форумі, чи там у ріжних політичних центрах поза Польщею, що звів ту боротьбу до внутрішньої справи Польщі, до переговорів з польським урядом і виступів на терені варшавського сойму. Ця нерозумна й наскрізь шкідлива політична тактика повинна бути негайно зліквідована. Себто, з „нормалізацією" треба зірвати офіційно. А ті, що ще далі думають про „законні матоди боротьби", повинні перенести ту боротьбу на такий заграничний терен, де ще існує сяка-така повага до законів. А у випадку, як Польща не пустить у світ наших висланників, то за край може заговорити на його поручення велика політична українська іміґрація в Европі й американсько-українська іміґрація.

ПАНЩИНА

(У 90-ліття її скасування).

(3)

Знесення панщини.

Дня 13. березня 1848 р. вибухла у Відні революція. Після крівавих вуличних заворушень абсолютистичний уряд князя Метерніха уступив. Метерніх, переодягнений за прошака, втік до Анґлії. Цісар надав державі конституцію і обіцяв скликати сойм для уложення законів на основі рівности всіх людей. На вістку про революцію у Відні почалися заворушення у Празі, Кракові й у Львові. Лише в Галичині не йшло про свободу, про скасування панщини, лише про відбудування Польщі; а щоб цей плян лекше перевести в діло, порозсилали своїх аґентів по селах, щоб селяни робили революцію проти Австрії, а як настане Польща, то знесе панщину. А в дійсності панам і не снилося добровільно скасувати панщину. Панські слуги відгрожувалися селянам: „Почекай, песій сину, Польща буде, то я з тебе шкіру здійму!"

Тимчасом Відень приготовляв уже патент про „скасування всякої роботизни й інших підданських повинностей у Галичині". **Цей патент, підписаний цісарем Фердинандом 16. квітня, вже 22. і 23. квітня, себто на сам Великдень, проголошено народові. Патент постановляв, що всякі роботизни й інші підданські повинності ґрунтових господарів мають скінчитися з днем 15. травня 1848 р.**

Як і звідки має бути покрита винагорода, яку державний скарб повинен заплатити дідичам за знесення панщини, це мало бути вияснене точніше конституційним розпорядком. Для винагороди мали скласти у Львові комісію під проводом крайового ґубернатора з членів управи скарбових доходів, провінціяльного сойму та прокураторії скарбу.

Львівський цісарський ґубернатор **Стадіон** покористувався патентом цісаря з 17. квітня 1848 р. по свому, щоб польським повстанським забаганкам завдати рішучий удар. Циркулярем із 22. квітня 1848 р. цей патент проголошено по краю. Комісарі й інші циркулярні урядники **мали з бубнами їздити по селах, скликати людей бубненням і відчитувати та пояснювати їм цісарський патент і притім виголошувати промови, напоминати їх до вдяки та вірности цісареві. А що ті службовики в більшості були німці, то їм згори уложили й видрукували таку промову.** При кінці тієї промови було згадано, щоб селяни не слухали тих, що їх бунтували би проти цісаря і щоб таких доставляли до своєї зверхности.

В червні 1848 р. вибирали послів до загального австрійського сойму у Відні. В серпні 1848 р. сойм зібрався і зараз на однім із перших засідань шлеський посол Кудліх поставив внесок, щоби панщину знесено і по всіх інших австрійських краях. Бо патент із 17. квітня відносився лише до Галичини, а напр. на Буковині селянство робило ще панщину аж до осени 1848 р. В соймі почалися довгі й дуже бурливі наради над Кудліховим внеском. Щоправда, за задержання панщини вже ніхто не важився промовляти, та над справою відшкодування за панщину радили більше як місяць.

У дебаті промовляв також один український селянин, посол **Капустяк із Ляхівців коло Богородчан.** Його промова дуже цікава, тому наводимо її тут:

„Високий сойме — говорив Капустяк, хоч ломаною, одначе для всіх зрозумілою німецькою мовою. — Хочу говорити про відшкодування в Галичині та Шлеську. Вічна справедливість вимагає, щоби кожний, хто віддає щось проти своєї волі, дістав за це відшкодування. Одначе вона таксамо вимагає, щоби кожний, хто користується чимось безправно, дав відшкодування за те безправне користування. Як є з нашими дідичами в Галичині, видно ось із чого. Дідичі мали по закону вимагати від нас панщини — безперечно. Та чи досить їм було того? Ні, та ще раз ні. **Коли ми замісць сто днів мусіли робити 300,** коли ми мусіли робити три, чотири або й усі дні в тижні, а дідич рахував нам це лише за один день — то прошу вас, мої панове, хто тут має платити відшкодування: селянин чи дідич?

„Ба, — повідають — дідич поводився із хлопом ласкаво". Воно правда! Та це була така ласка, що коли хлоп напрацювався цілий тиждень, то в неділю або свято мав від пана „трактамент": хлопа заковували в кайдани, запирали в стайні, щоби на другий тиждень вчасніше приходив на роботу. І за це мають дідичі дістати відшкодування?

Далі кажуть: „Шляхтич людяний". І це правда, бо він змученому панщинникові додавав охоти батогами. Коли хто жалувався, що має слабу худобу і не може приїхати, то які слова мусів чути? „Запряжи сам себе і свою жінку!" Або: „Циркуле, вигони його! Я дідич, я маю гроші, я заплачу і відповім за все".

Ще кажуть: „Домінії охороняють хлопів, їх права і їх власність". Це також правда. Алеж домінії цьому відібрали кусень поля, іншому кусень толоки. І за це добро мають ще одержати відшкодування? Ні!

Вкінці говорять: „Дідичі вам, хлопам, подарували панщину". Та щож це за дарунок, коли за нього потім беруть відшкодування? Та я і не бачу того дарунку. Коли то нам подарували? Чи може в 1846 році? Чи цього року в січні? Чи 8. або 9. березня? Ні! аж 17. квітня, коли сини німецького народу за наші права в жертву віддали своє життя! Їм ми повинні висловити подяку і добротливому цісареві, що прихилився до справедливої просьби свого народу. (Оплески).

Прошу високого сойму, за що маємо їх відшкодувати? Їх дарунок прийшов запізно. Є нас тут сто на доказ, як то нас уважали не за людей, не за підданих, не за хлопів із Галичини та Шлеська, а за панщинні машини, за невільників, за найнижчу верству людей. На триста кроків від панської палати ми мусіли здіймати шапку, а коли бідний селянин хотів чого від пана, то мусів дати жидові „куку в руку", бо жид мав право говорити з паном, а бідний хлоп ні! (Оплески).

Коли бідний хлоп хотів вийти по сходах панського двора, то йому говорили: „Лишися на подвірю, бо заваляєш палату! Бо хлоп смердить, пан не може того знести у своїм покою".

І за кожне таке знущання ми маємо тепер давати відшкодування? Я думаю — ні! Батоги й канчуки, що обвивалися довкола наших голов і нашого струдженого тіла, це нехай вистарчає їм, це нехай буде для них відшкодуванням!"*)

Ніяка промова — пише німець Сахер — підчас довгої дебати над знесенням панщини і відшкодуванням не зробила такого могутнього вражіння, як оті слова простого галицького хлопа. Від першого до останнього слова тут не було пустої балачки, а тільки правда, мужицький гнів, обурення і ненависть міліонів пробивалися з кожного речення"**).

Нема що й казати, що польські посли страшно були люті на Капустяка та закидали йому, що промову цю виробив йому гр. Стадіон.

(Кінець).

*) Ферґандлюнґен дес естеррайхішен Райхстаґес ін Він", 1848, том I.

**) „Польніше Революціонен. Ерінерунґен авс Ґаліціеш". Прага 1863, стор. 332.

КАСОВИЙ ЗВІТ ОБЄДНАННЯ

(За квітень 1938).

ПРИХІД:

З переносу		$1,011.50
Прихід у квітні		1,151.72
Разом		$2,163.22

РОЗХІД:

а) Висилка до краю:		
1) Визвольна боротьба	$300.00	
2) Рідна Школа	30.00	
3) Політичні вязні	25.00	
4) На Народній Дім у селі Полонна, пов. Сянік	103.00	
5) „Просвіта"	35.00	
6) Сироти	30.00	
7) На просвітні цілі Лемківщини	10.00	
8) На видавництва	70.00	
9) На Дім Лесі Українки	5.00	
10) Кошти висилки грошей до краю	6.55	$614.55
б) Кошти удержання канцелярії		25.00
в) На Світову Виставу в Ню Йорку		5.00
Разом		$644.55

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Прихід	$2,163.22
Розхід	644.55
З кінцем квітня лишається в касі	$1,518.67

В тій сумі міститься $1,472.48, призначені на Українську Лічницю у Львові. Вони будуть вислані зараз після закінчення кампанії.

Обєднання Укр. Орґанізацій в Америці.

Карло Чапек.

ТЕЛЄҐРАМА

Маю братанича. Калюс зветься. Він порядний громадянин, точний службовець, його жінка порядна господиня. Мають дочку, гарну дівчину, зветься Віра. Була тоді у Франції, щоб навчитися французької мови, на випадок, колиб не вийшла замуж Син ґімназист, Антін, добрий копун, одначе слабший у науці.

Раз сиділи вони при обіді, як задзвонив дзвінок і зараз Анна, кухарка, принесла телеґраму.

— Ісусе Христе! — скрикнула Калюсова — тату, прийшла якась телеґрама.

То звичайно жінки злякаються, як прийде телеґрама. Вже така їх вдача, що все від долі сподіваються якогось удару.

— Ну, ну, мамо, — пробурмотів Калюс, стараючися бути спокійний, та і його рука стала дрижати, як розпечатував телеґраму. Всі, навіть і кухарка у дверях, із запертим віддихом поглядали на голову родини.

— Це від Віри, сказав нарешті Калюс якимсь несвоїм голосом. — Та хай мене чорт, коли я що з того зрозуміла.

— Покажи, — промовила Калюсова.

— Чекай, — сказав Калюс. — То щось перекручене. Написано: **Gadete un ucjarc penige bellevue grenoble vera.**

— Щож це має значити? — зітхнула Калюсова.

— То подивися, — сказав злобно Калюс — коли думаєш, що будеш розуміти краще, ніж я! Щож, уже знаєш?

Калюсовій зайшли очі сльозами над нещасною телеґрамою. — Щось негоже сталося Вірочці, — прошептала. — Інакше нам не телеґрафувалаб!

— Я це також знаю, — крикнув Калюс і став надягати блюзку. Йому здавалося, що в таку поважну хвилину не лицює бути без блюзки. — Ідіть до кухні, Ганно, — сказав кухарці. Потім запримітив поважно: — Телеґрама з Ґреноблю. Я гадаю, що Віра з кимсь утекла.

— З ким?! — злякалася Калюсова.

— А звідки я це можу знати? — пробурмотів Калюс. — Певно з якимсь нікчемою або артистом! Ось тобі жіноча самостійність! Можна було сподіватися! Я так нерадо пускав її до того проклятого Парижа! Зате ти, ти дуже була за те...

— Я? — Я хотіла? — відтяла Калюсова. — То ти все говорив, що вона мусить чогось навчитися, що сама мусить працювати на себе! — Нараз заридала та впала на крісло. — Ісусе Христе, нещасна Вірочка! Напевно щось їй сталося. Певно лежить хора...

Калюс схвильовано став ходити по кімнаті.

— Хора, — говорив — чому малаб бути хора? Щоби лише не було це намагане самогубство! Той драб певно втік із нею — а потім покинув...

Калюсова стала відвязувати запаску. — Я поїду по неї, — сказала.

— Ніде не поїдеш! — розкричався Калюс.

Калюсова випрямилася. Ще ніколи не бачили її такою поважною. — Я мама! — сказала. — Я знаю, що є моїм обовязком. — Потім відійшла поважно.

Батько й син осталися самі. — Мусимо бути готові й на найгірше, — сказав батько понуро. — Може Віру вивезли куди. Не згадуй мамі нічого. Я сам поїду до того Ґреноблю.

— Тату, оставте це мені. Я там поїду. Я вмію трохи по французьки...

— Такого хлопчиська там злякались би, — сказав батько. — Я мушу рятувати мою дитину. Поїду найближчим поїздом. Щоби тільки не було запізно.

— Залізницею, — підсміхався син. — Ще може пішки! Колиб я їхав, то літаком до Штрасбурґа.

— А ти думаєш, що я не летів би? — крикнув батько. — Щоби ти знав, що полечу! Одначе того нікчемника — войовничо вимахував кулаками — його розідррру! Нещасна дитина!

Син поклав батькові руку на плечі. То дійсно було диво, як цей хлопчисько в цю хвилину споважнів. — Тату, сказав успокоююче — то не для вас. Ви вже старі на те. Здайтеся на мене. Ви знаєте, що я зроблю для сестри, що в людській силі. — Досі, щоправда, я для сестри був ввічливо-погірдливий, як хлопець.

Батько похитав головою. — Ні, сказав нахмарено — то моя справа. На нікого дитина не може так здатися, як на батька. Я туди поїду. А ти тимчасом мусиш бути підпорою мами. Ти знаєш, жінки...

В цю хвилину ввійшла мати у кімнату. Була зодягнена до виходу та зовсім не виглядала на таку, що потребує підпори.

— Ти куди? — спитався чоловік.

— До банку. По мої гроші. Хочу поїхати за моєю дочкою на чужину.

— Небилиці! — крикнув Калюс.

— Ніякі небилиці, — відповіла холодно Калюсова. — Я знаю, що роблю.

— Жінко, — сказав Калюс рішучо — щоб ти знала, я їду за Вірочкою сам.

— Ти? — спитала жінка трохи погірдливо. — Навіщо ти там здавсяб?

Калюс випростувався та почервонів. — Ти вже не журися тим, навіщо я там здався. Я вже добре обдумав, як буде. Я готовий на все. Скажи служниці, хай мені приготовить валізку, чуєш!

— Я тебе знаю — сказала жінка. — Як твій директор не дозволить тобі, не поїдеш нікуди.

— Я свищу на директора! розкричався Калюс. — Я свищу на уряд! Хай мене викинуть! Вже я якось дам собі раду! Я все життя присвятився для родини й буду посвячуватися до остатку, розумієш?

Калюсова опала на край крісла. — Чоловіче — сказала вона — зрозумій же, в чому річ. Таж я їду доглядати її. Я маю прочуття, що наша Вірочка є між життям і смертю. Я мушу бути в неї...

— А я маю прочуття, що вона є в кігтях якогось драба. Коби ми бодай знали, що ця телеґрама значить, щоб можна було приготовитися...

— ...на найгірше, — заголосила Калюсова.

— Можна, сказав понуро Калюс. — Я боюся навіть подумати, що там у цій телеґрамі написано.

— Чуєш, відізвалася нерішучо Калюсова — а може ми моглиб спитатися пана Горвата?

— Що саме? — здивувався Калюс.

— Та про те, що там у цій телеґрамі. Таж пан Горват відгадує ті шифри...

— То правда, — відітхнув Калюс. — Він міг би це відгадати! Ганю, — крикнув — скочте но на пятий поверх до пана Горвата і скажіть, що дуже його просимо, щоб зайшов до нас!

А треба знати, що той Горват служить у тайній поліції. Головною його працею є розшифровувати тайні азбуки. Він, кажуть, ґеніяльна людина.

За хвилину Горват прийшов до Калюсів. Взяв телеґраму до рук і став приглядатися до неї прижмуреним оком. У кімнаті запанувала тишина. — А від кого ця телеґрама? — спитав він вкінці.

— Від нашої дочки Віри — пояснював Калюс. — Вона вчиться у Франції.

— Аґа, — сказав Горват і встав. — То їй пішліть телеґрафічно яких двіста франків до готелю Бельві у Ґреноблі тай кінець.

— То ви цю телеґраму відчитали? — спитався Калюс.

— Де там, — пробурмотів Горват. — Таж то не є ніяка шифра, лише попсований текст. Та, будь ласка, що моглаб така молода дівчина телеґрафувати? Насамперед згубила торбинку з ґрішми, ось що. Це нераз трапляється.

— А не моглоб... не моглоб там у цій телеґрамі бути щось страшніше? — питався непевно Калюс.

— Чому саме малоб у ній бути щось гірше? — здивувався Горват. — Слухайте, воно радше діється щось звичайне. Ті жіночі торбинки до нічого.

— Коли так, то дякуємо вам, — сказав Калюс.

— Нема защо, — промимрив Горват і вийшов.

* * *

У Калюсів було хвилину тихо. — Чуєш, — відізвався нарешті Калюс — мені цей Горват дуже не подобається. Він якийсь такий чудак...

Калюсова стала здіймати одежу, що була надягнула до виходу. — І ти пішлеш Вірі гроші? — спиталася.

— Та пішлю, — відповів схвильований Калюс.

— Гуска одна, мусіла загубити торбинку! Абож то я гроші краду?

— Я щаджу, як який дурень — запримітила Калюсова непривітно — а вона, панянка, не вважає! Боже, з тими дітьми...

— А ти чого гави ловиш, іди вчитися, лінюху, — крикнув батько на сина та вибрався на почту. Ще ніколи не був такий несвій, як тоді. А того Горваат вважав від того часу якимсь неделікатним, цинічним, а навіть несправедливим, начеб він чимсь образив його.

ОРГАНІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ВИСТАВОВОГО ТОВАРИСТВА

(Комунікат з нарад 4-го травня в Народнім Домі в Ню Йорку).

Приявних було 26 членів Українського Виставового Комітету, вибраних на зібранні 27 березня. Предсідник Галичин подав до відома, що заходами адв. Мих. Пізнака комітет став правно заінкорпорований у стейті Ню Йорк під назвою: American Ukrainian Exposition Association", що в українськім перекладі буде звучати: „Українсько-Американське Виставове Товариство". Ціллю його буде дбати про вистави предметів, звязаних із українським культурним та мистецьким життям. Щоб увести заінкорпороване товариство в життя, приявні переходили поодинокі точки статуту, начеркненого головою, касієром і адвокатом, і їх одобрювали, або додавали поправки. Щоб не гаяти часу з вибором уряду, член М. Близнак поставив внесок, щоб вибрати той самий уряд, що був вибраний для ведення справ як Український Виставовий Комітет 27-го березня. Внесок принято одноголосно.

Кооптовано нових членів, а то: Михайла Припхана з Пасейку, Н. Дж., Аннету Кмець з Йонкерс, Н. Й.

Програма української участи у виставі.

Після довгої дискусії принято як директиву для дальшої підготови внесок гром. Антона Рудницького, сформулований на нарадах артистів у Ню Йорку 27-го квітня б. р.

Наради над фінансами.

Більшу частину часу присвячено проєктам для приспішення збірок на сфінансування української участи у Світовій Виставі. Подано такі проєкти:

Віднестися листовно до делеґатів, учасників нарад 27-го березня, з запитом, що ті делеґати зробили в своїх товариствах чи орґанізаціях для приспішення збірок;

Видрукувати листи для збірок і вислати їх на адреси відповідальних одиниць, з проханням перевести збірки;

Приготовляти книжку з українською програмою і збирати для неї платні оголошення;

Творити окремі виставові комітети по громадах для заінтересування українського загалу участю у виставі;

Уладжувати віча для цієї справи;

Віднестися до канадійських українців із проханням допомог, бо це загально-українська справа;

Вислати до священиків та видних інших громадян листи, щоб допомогли акції у своїх громадах;

Розпочати плянову пресову кампанію.

Фінансовий звіт.

Касієр Микола Мурашко відчитав фінансовий звіт із приходів та розходів за минулий місяць. Рішено фінансові звіти оголошувати в ґазетах. Касієр має постаратися про окреме чекове конто для фондів У. Ам. Виставого Товариства. Чеки має підписувати касієр і предсідник.

Рішено теж видрукувати канцелярійні друки з назвою товариства.

Наради тревали від год. 8:30 до 10:50 увечір.

С. Демидчук, секретар.

ВІЛКС-БЕРРИ, ПА.

ЧЕРГОВІ ЗБОРИ УРЯДНИКІВ ВСІХ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ В ЛУЗЕРН КАВНТІ

— відбудуться —

В СУБОТУ, 21. ТРАВНЯ ц. р. в годині 6:30 ввечір.

Кожний відділ повинен вислати найменше трьох репрезентантів і урядників, бо збори мають на цілі підготовку до Союзового Дня.

Окружний Комітет.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ.

Ювилей 168 від. У. Н. Союзу.

В неділю, 8. травня, братство св. Василія, від. 168 У. Н. Союзу, святкувало 30-літній ювилей свого існування. Свято випало гарно, бо на нього прибуло чимало гостей. Були всі урядники із 104 і 155 відділу У. Н. С., а також з 50 від. „Провидіня" і з відділу У. Р. Союзу. Був теж приявний головний рек. секретар Д. Галичин і головний радний У. Н. Союзу, І. Ваверчак.

Свято відкрив місцевий предсідник І. Дачишин короткою промовою. Притім він попросив приявних задержати спокій, бо секретар прочитає імена померлих членів відділу. Гості встали з місць і вислухали стоячи назвища 20 членів, які належали до відділу і померли.

Після цього всі засіли до спільного обіду, який зготовили члениці згаданого відділу. По обіді предсідник, що був заразом тостмайстром, покликав колишнього секретаря, Н. Пащина, до слова, який виголосив палку промову та згадав усіх попередніх урядників згаданого відділу, а також про те, як розвивалася праця в тім відділі. Далі предсідник покликав теперішнього секретаря, П. Маника, щоб він здав звіт із фінансової праці з тих 30 років існування відділу.

П. Маник говорив: Відділ 168 засновано 8 травня 1908 р. При заснуванні були сім членів. Перший розмет віділслано до Союзу 24 травня 1908. До відділу за той час принято 568 членів. А нині є 107 дорослих членів і 19 дітей. Разом 126 членів. У відділі померло членів 20. Вони були забезпечені в Союзі на суму $13,150. А ті члени зложили до каси лише $1,752.88.

З фонду запомогового наші 22 члени дістали з каси У. Н. Союзу $1,830. Впродовж 30 років наш відділ зібрав серед членів грошей на суму $59,-600.65. З тої суми відділ заплатив до головної каси У. Н. Союзу $43,901.04. Запомоги хорим виплатив $5,910. На народні цілі, такі як Рідна Школа, політичні вязні, визвольна боротьба, поводяни, Гіпотеч-Банк і страйкуючих, $2,112.87. Церковні жертви і до інших громад відділ виплатив $1,-065.15 На Народній Дім у Перт Амбою $180. Братські розходи, такі, як прапори, книжки, папір, шафи, плата обслуги відділу виносили $3,499.64. Позичка на У. Н. Дім у Перт Амбою $1,000. Інвентар приблизно $500. Готівки на руках $1,531.95. Загального обороту за тих 30 років згаданий відділ мав $59,600.65.

Після звіту гол. рек. секретар У. Н. С., Д. Галичин, виголосив святочну промову, в якій зясував ціль і значіння організації У. Н. Союзу. Те, що зробив У. Н. Союз у впродовж сорок і кілька літ, тяжко нам тепер оцінити. Так як тяжко уявити собі, куди була би пішла наша еміґрація, якби У. Н. Союзу не було. Промову п. Галичина присутні нагородили рясними оплесками. Далі забрав голос гол. радний І. Ваверчак, який, привітавши присутніх, закликав усіх, а передвсім молодь, щоб вступала до У. Н. Союзу. Потім предсідник уділив слова українському молодому адвокатові, В. Ваверчакові, котрий зложив членам У. Н. Союзу найкращі побажання. Дальше зложили привіт: предс. 104 від. М. Вітів; від 155 відділу В. Дригнич і Яричевський, від 50 відділу Провидіня П. Щуцький. Також зложили привіт два старі члени У. Н. Союзу, які стоять у нашім відділі від його заложення, це є І. Попаца й А. Космина. Також сказали пару щирих слів А. Бажан і В. Козак. Свято закінчено гимном „Ще не вмерла Україна".

Уряд братства св. Василія складає отсею дорогою подяку тим жінкам, що вложили багато труду в приготування цього ювилею.

Пилип Миник, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ПАСЕЙК, Н. ДЖ.

Протестаційне віче.

Дня 3. квітня ц. р. пасейські українці спільно влаштували протестаційне віче, спрямоване проти окупантів українських земель, що гноблять наш нарід. Віче відбулося під ч. 212 вул. Президента і в ньому взяли участь усі місцеві товариства, братства й сестрицтва, що гуртуються при українській католицькій і православній церкві. В означений час усі сини і доньки поневоленої України наповнили салю вщерть. Були люди не тільки з Пасейку, але й з околиць.

Віче відкрив голова вічевого комітету, Михайло Припхан, і попросив присутніх про спокій. А потім попросив приявних, щоби повстанням з місць віддали пошану українським героям, що борються на рідних землях за волю України. По виголошенні короткої промови голова просив до слова бесідників: о. Івана Захарка, пароха укр. кат. парохії, далі п. Теодора Рудого, касієра Укр. Стейт. Орґанізації, п. Володимира Душника, редактора „Націоналіста", п. Володимира Букату, голову У. С. Орґанізації, що промовляв по англійськи, о. В. Дякова, пароха місцевої прав. парохії, котрий закликав до збірки. Збірка принесла $66.58. Згадані гроші переслано через централю ОДВУ. При кінці В. Буката прочитав вічеві резолюції, які присутні приняли через повстання з місць. Закінчено віче піснями „Ще не вмерла" і „Не пора". В бадьорому настрої люди розійшлись і кожний ніс у серці пошану до тих, що зводять нерівну боротьбу за волю українського народу; а також кожний ніс постанову піддержати звідси ту боротьбу.

Зложили по $3: М. Владиш, В. Буката; по $2: о. В. Дяків, Т. Вилогорський, С. Бакуменко, Д. Финканин, П. Яремків; по $1: М. Припхан, В. Сметана, І. Ладичка, Е. Ковальський, Вакулинський, Н. Кіналюк, Л. Сисин, І. Романчук, Голубко, В. Юсипчук, М. Яциняк, Ґайда, Г. Тимків, М. Філь, Г. Кідонь, І. Завада, І. Громик, П. Кіналь, М. Кость, Анна Припхан, Марія Комар, І. Мечник, І. Здибель, Т. Луців, о. Захарко, П. Логовська, Паранька Нестор, М. Наконечний, М. Ганьошин, В. Бродський, П. Білачок. Загальна сума $66.58. Розходу $26.43. Лишилось $40.15.

ЗА КОМІТЕТ:

М. Припхан, голова; **Д. Финканин, В. Бродський**, секретарі; **М. Філь**, касієр.

НЮАРК, Н. ДЖ.

Концерт Марії Сокіл і А. Рудницького.

Концерт пані Марії Сокіл і Антона Рудницького відбувся в нашій громаді 20. лютого ц. р. під зарядом Комітету Українського Народнього Дому. Прихід призначено на Українську Лічницю у Львові.

Нюарські громадяни в означений час заповнили салю. Предсідник комітету, п. Т. Каськів, представив на естраді артистів, а присутні привітали дорогих гостей рясними оплесками. Опісля почалась програма співу. Кожну відспівану пісню присутні нагороджували щирими оплесками. По скінченні першої частини артист А. Рудницький виголосив коротку промову й пояснив ціль збірок та справу Української Лічниці у Львові. По скінченні програми приявні довгими оплесками змушували артистів до наддатків.

Збірку на Лічницю перевів п. Т. Каськів. Зложили: Укр. кат. церква $100; по $25: братство св. Івана Хрестителя, т-во ім. Богдана Хмельницького, т-во Вільна Україна, Іван Штогрин; т-во Запорожжя $20; бр. Пресвятої Тройці $15; по $10; Сестри Червоного Хреста, сестри Діви Марії, бр. св. Миколая, о. М. Данилович, І. Вінич, П. Інджійовський; по $5: Т. Каськів, І. Гинда, П. Романишин, М. Жидоник, Р. Коницький, пані Максимців, І. Мохналь, О. Лисак, А. Дідилівський, В. Васильків, Т. Шатинський, М. Стиранець, М. Литвин, І. Дацковський, М. Шумейко, І. Настюк, Е. Зілінський, І. Лисак, Р. Калакура, В. Сидорович, Г. Залепський, О. Химій, І. Бакун, С. Васильків, В. Фесолович, С. Грицишин, М. Вовчук, А. Шум, І. Дибайло, А. Сурма, М. Кізлик, І. Мисик, Д. Горбач, П. Слободюк, Н. Халупа, І. Виґира, І. Голубович, В. Ґулька, І. Кунашевич, С. Пилипишин, С. Вогда, С. Приходa, І. Брик, Г. Корницький, О. Івасько, П. Ольканич; П. Пиндик $4; по $3: С. Лавровський, П. Лобур, В. Василик; по $2: О. Будник, Г. Дідоха, А. Гузар, Г. Пришляк, Г. Попаца, В. Чуй, Д. Карач, О. Кольба, Марія Коритко, Н. Хащевський, В. Салабун, Г. Горішний, С. Мандик, М. Іваськів, Г. Ґулька, С. Сайко, І. Возняк, М. Ковалик, С. Шумейко, І. Швець, М. Клюпас, Ева Лисик; по $1: Ф. Гладкий, Н. Корж, В. Шафран, В. Кузьма, М. Коца, Л. Махинько, Павлусь, Т. Гавриляк, Н. Ґураль, А. Мейба, С. Фера, М. Ярошко, О. Волович, Марія Станімір, М. Байовський, І. Кметь, Т. Дмитрів, Д. Бакаляр, С. Бортник, І. Митровський, В. Ліскович, В. Федьків, Г. Біленький, І. Марусяк, П. Творищук, В. Ландяк, Д. Владика, Н. Собон, С. Хринівський, Н. Брунька, Анна Кіш, І. Голак, П. Наконечний, Анна Стасишин, Катерина Руґеро, Агафія Ільків, Й. Голубович, А. Дичковський, В. Мручак, В. Коваль, Є. Лиско, Т. Шеремета, Н. Волошин, І. Творищук, М. Ґураль, І. Багній; дрібними $1.10. Разом $681.10. Зо вступу $144.50. Загально $825.60. Розходи $67.25. Чистого доходу було $758.35, які передено на Лічницю через п. А. Рудницького.

Г. Дідоха, М. Андрушко, писарі.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Л., Шікаґо, Ілл. — Дуже дякуємо за цінний витинок з американської ґазети. Нюйорські ґазети про це нічого не написали. А телеґрама з краю, яка надійшла, була дуже невиразна. Тому те, що Ви надіслали з шікаґовської ґазети, вияснило ситуацію.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

ЙОНГСТАВН, О.
На Рідну Школу.

З нагоди спільного свяченого і ґаївок в укр. прав. громаді зложили на поклик п. О. Венгжина на Рідну Школу по 50 ц.: о. С. Мусійчук, Т. Кольонський, О. Венгжин, Ю. Присташ; по 25 ц.: В. Сильчак, І. Іванчук, І. Мигаль, П. Романовський, М. Терлецький, Б. Теодозеф, М. Середніцький, Н. Лопушанський, К. Круницька; дрібними $2. Разом $6.25, які вишлеться через Обеднання на призначену ціль.

НЮ ЙОРК, Н. Й.
На лемківські цілі.

Головна управа Організації Оборони Лемківщини переслала через Обеднання такі суми на ріжні Лемківські цілі: $100 для кружка Рідної Школи в Сяноці, $50 для часопису „Наш Лемко" у Львові, $25 для кружка Рідної Школи в Морохові, пов. Сянік. $25 для читальні „Просвіти" в селі Ялині, пов. Сянік. Також переслала від 1-го відділу О.О.Л. $10 для читальні в Ялині.

За головну управу О.О.Л.:
Михайло Дудра.

Степан Мусійчук.

ЛЯХАМ, ЩО КОНФІСКУЮТЬ НАШІ УСТАНОВИ

Ликуйте, варшавські гієни!
Пируйте в краденім добрі,
Та знайте, що щастя мізерне
І ваше правління нікчемне
На брехнях не встоїться, ні!

Гуляйте ви в Галичині й Львові,
Хай танець ваш пяний шумить.
Напийтеся нашої крови,
Ще поки ми ждемо обнови,
Аж сила Льва там задріжить.

Крадіть в нас всі установи,
Городи й народні доми,
Кайдани з них куйте й окови,
Касарні будуйте військові,
Ще поки терпець маємо ми.

Та знайте, що легко вам красти
Всі скарби, що сила бере;
Не легкож вам душу скувати
І серце із грудей нам взяти,
Що жити бажає й живе.

Крадіть в нас кервавицю нашу,
Народом придбане добро,
І пийте ви радости чашу,
Що вдалась вам штука завчасу
Впялитись зубами в ядро.

Допетесь ви до отрути,
Бо, випивши чашу до дна,
Знайдете гадюку там люту,
Що спить іще холодом скута
І жде тепла-сонця вона.

Ви боретесь з львом серед спраги,
Що він притаївся, мов спить,
Та силу він має й відвагу
І стопче гієн він ватагу;
Смерть тому, хто його дразнить!

Прокинеться й наш Лев ранений,
Що довго він вже вам терпить;
Кинеться на гієн нікчемних,
Розірве вас, трутнів мерзених,
І пімстою він закричить.

І Львів, Перемишль і Галич
Почують Льва голос згори,
І кинемся всі ми, як галич:
В нас сила здійметься з підвалищ,
Ми довго ждем цеї пори.

Ликуйтеж, варшавські тирани,
Ще поки в вас влади ключі;
Та знайте, що ось час настане,
Терпцю в нас вже більше не стане,
Ваш бук має два аж кінці...

Всі поступки ваші зухвалі —
Наука для нас це буде...
І ми свої болі і жалі
На вас відібємо в державі,
Що скоро вільна в нас буде!

„ЗАСУДЖЕНА НА СМЕРТЬ" ДИТИНА.

Цей хлопчина дістав на оці смертельний наріст, котрий мусить бути зоперований або дитина мусить умерти, подібно як у випадку з дитиною пані Колен у Шікаґо. Ця мати, пані Ізабеля Едмарк, і її чоловік рішили дитині ока не оперувати, а лікарі кажуть, що дитина помре до двох літ.

ПРОТОКОЛ

З РІЧНИХ НАРАД ВИКОННОГО КОМІТЕТУ ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ.

Наради відбулися в суботу, 18-го грудня 1937 р., в Джерзі Ситі, Н. Дж., в домі під ч. 83 вул. Ґренд.

(9)

Тепер приходимо до важної проблеми: до відношення хлопців до дівчат. У нас нема лекцій, курсів чи відчитів на ту тему. Ми цілком обминаємо це питання. У родині діти не звіряються родичам. Діти не можуть питатися про справи яких не розуміють. Родичі не можуть спочутливо й отверто говорити про такі справи. Можливо, що родичі й немоглиб відповісти на ці питання, бо трапляється часто, що і старші, хоч уже подружені і діти мають, таки далі не мають досвіду в цих справах. Звідки хлопець або дівчина має знати, як відноситися до другого полу, коли і родичі цього не знають? Батько звичайно відноситься до своєї жінки по селянськи... Родичі не показують одно одному любови і не показують її до дітей. Чоловік не вважає своєї жінки рівною собі. Слово любов цілком не відноситься до подружжя. Що там любов! Коби тільки дав тобі хату і хліб і гроші, то досить. Це звичайна порада родичів дівчатам. Це не вина родичів, що так думають: вони були так виховані в краю і так виховують своїх дітей.

Ми жиємо в модерній Америці. А нам родичі вибирають женихів. Чомуж наші хлопці бояться просити дівчину на танець, на баль? Бо як потанцює з нею раз, то всі старші, котрі сидять по боках салі, піднімають брови догори. А як потанцюють два рази, то вже говорять, що то його дівчина; а як три рази, то вже їх і заручили; а як 4 рази, то навіть — не хочу казати...

Або як хлопець дістане звідкись відвагу і прийде до хати дівчини і запросить її до кіна або на прохід, то зараз родичі беруть його на допити: де робить, скільки заробляє, звідки його родичі, і які думки має набудуче щодо їх дочки. Не дивно, що хлопець настрашиться і же не буде приходити. Можливо, що може пізніше й одружився з дівчиною, але як, коли йому навіть не дано часу пізнатися з нею. Коли хлопець говорить про дівчину, котра йому сподобалась, то зараз його питаються, звідки її родичі, та чи мають гроші. Раз я чула, як родичі казали, що не дадуть дозволу хлопцеві женитися з дівчиною, бо її родичі мешкають в інакшім стейті і їм не буде можна з ними зійтися, бавитися. Як молодь може собі розумно вибирати дружину, коли їй не дають нормально жити? І коли не дають нагоди говорити на цю тему. В американських школах тепер мають спеціяльні курси про подружжя, де вчать молодь, як вибирати дружину, як виховувати дітей і т. д. А в нас родичі не пішлиб на такі курси, ані не далиб дозволу дітям піти.

Знаю, що на все те, що я сказала, скажуть: Чому молодь не береться за голос у тій справі? Чому сама за себе не постоїть? Є випадки, де молодь так і робить, але то рідко. Наша молодь взагалі боїться забирати слово про щонебудь, або боротися за те, що вона думає правильним. Візьміть, наприклад, наші молодечі конгреси. Крім кількох осіб, котрі що року забирають голос, решта сидить і мовчить. Чи тому, що не мають що казати! Ні! Тому, що боються щось сказати. Бо чомуж по конгресі або в перервах багато між собою обговорюють з тих питань, що були піднесені на конгресах? Тому, що тоді ніхто їх не буде чути і їм нема чого боятися, що їх хтось потому буде називати комуністами або закидати їм, що вони не люблять України. Я бачила тих самих учасників українських молодечих конґресів на американських молодечих конґресах: там вони не лише що забирають слово, але беруть провід у дискусії і мають багато чого говорити, бо знають, що там можна говорити те, що думають, чи добре, чи зле, і за це на них не накидаються.

Пригадую собі, коли мене вислали до Колорадо на конґрес YWCA, де я мала говорити перед тисячами людей. Тому, що в моїй промові я мала деяку критику про D.A.R., а дізналася, що їх досить сидить у салі і що вони крім того є прихильні до YWCA, я налякалась і запиталася голови зборів, що робити. Вона відповіла: „Дівчино, говори так, як ти віриш, що є правда, а не так, як, на твою думку, ми хочемо чути". І так я зробила. Другий випадок був той, де я говорила про відношення американців до другої ґенерації, особливо в американських школах. Я не сказала навіть одного слова похвали для присутніх. В обох випадках мене не критикували, але навпаки, більше зацікавились і казали, що будуть далі студіювати ті пункти, щоби прийти до більшого порозуміння.

Між нашими людьми не знайдете дискусій званих „равнд тейбел", або „форумс", або лекцій, де всілякі питання обговорюють розумно, без обурення. Ми все слухаємо лиш одної сторони.

Молодь уже пізнала, як можна для себе дістати похвалу. Вона знає цю „формулу", як треба говорити, щоб дістати признання. Перше тому, що вона молодь, знає, що старші дадуть їй „спешел фейворс", бо вони хочуть її задержати при собі. Друге, треба говорити все утерті фрази, котрі Стуарт Чейз у його книжці „Тирані оф Вордс" називає „ла", отже все, що нас хвалять. Все говорити про жовтоблакитний прапор, визволення, Соборну Україну і так далі. Всі ті слова, котрі мають „імошонал апіл", але конкретно нічого не піддають. Отже так говорити, то все дістанете.

Коли ми хочемо, щоб наша молодь цікавилася нашою історією і нашою боротьбою, то вона мусить перше бути зацікавлена всілякою історією. Коли наша молодь має цікавитися нашими піснями, танцями, вишивками, літературою, то вона мусить цікавитися всілякими піснями, танцями, літературами. Мусить те все любити задля них самих. Коли хочемо, щоб молодь цікавилася положеннями українських людей, то вона мусить також бути зацікавлена положеннями інших людей. Цілий клопіт у тому, що ми живемо так, начеб ми були лиш одинокі люди на світі. Ми себе ізолюємо. Ми не цікавимося нічим іншим, лише тим, що українське.

(Дальше буде).

РІДКА ПТИЦЯ.

Загальне зацікавлення в Лос Анджелесі викликує цей японський півень, на спровадження котрого треба було спеціяльного дозволу японського уряду. Пані Лалія Пепін спровадила два такі півні з величезними хвостами. Вони виглядають як звичайні півні, але мають хвости 20 стіп довгі. Вони родом з Кореї.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА. Звичайні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 83, відбудуться в неділю, 22. травня 1938., в годині 1. опполудні, в домі У. А. Горожан, 847 Н. Френклин ул. Проситься членів прибути на означений час. На цих зборах члени одержать дивіденду, щоби потім не було нарікань, що секретар задержав чеки, бо по хатах не буде розносити. Тому кожний член повинен бути присутний на цих зборах. Є ще інші справи, котрі треба полагодити цього мітінгу. — С. Чорномаз, секр.

ЙОНКЕРС, Н. Й. Місячні збори Тов. Подільська Січ, від. 8, відбудуться в пятницю, 20. травня, в годині 7:30 вечором, в сали Клюбу, 13 Washington St. Проситься членів явитись, бо дістанете свої чеки дивіденди. Рівнож довгуючих членів проситься вирівняти свої вкладки. — Н. Чолій, предс.; В. Мандзій, секр.

АКРОН, О. Збори від. 295 відбудуться в неділю, 22. травня, в год. 1:30, в церковній гали, corner Washington & Abel Sts. На цих зборах роздасться дивіденду У. Н. С. Буде обговорена справа світової вистави у році 1939 й приготування до відділового пікніку. Проситься привести на ці збори нових кандидатів в члени У. Н. С. — М. Петруха, предс.; О. Цепко, кас.; В. Пулк, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, відбудуться в неділю, 22. травня, в год. 2. попол., в У. Н. Дом. 237 Hope Ave., Passaic. Присутність всіх членів конечна, бо на цих зборах буде роздаватись дивіденду чеками, тому кожний член мусить явитись особисто, щоби отримати свого чека. Як вам відомо з минулих зборів, У. Н. Союз дає спеціяльні нагороди за приєднання нових членів в мсяцях квтні, травні і червні. Тому не забудьте використати цю нагоду. Приведіть на збори своїх знайомих та постарайтесь, щоби вони стали членами нашої організації У. Н. С. Родичі, котрі ще не мають вписаних дітей в У. Н. Союзі, постарайтесь вписати їх. Нехай наші діти стоять в нашій організації У. Н. Союзі. — Петро Головачук, секр.

ПАСЕЙК, Н. ДЖ. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 97, відбудуться 22. травня, в 2. год., в церковній галі, 47 Hope Ave. Кожний член має прийти на збори точно на означений час і особисто відібрати свого чека на дивіденду від Союзу. Чеки є вже в місцевого секретаря. Не присилайте дітей на збори, бо дітям чеки не будуть видані. Також проситься довжників, щоби прийшли і виповнили свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Т. Скоробоґатий, предс.; М. Табачук, секр.-кас.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Звичайні місячні збори Тов. Любов, від. 370, відбудуться в суботу, 21. травня, в годині 7. вечором, в церковній гали, 127 Парк ул. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Кожний член отримає дивіденду чеком. Просимо членів принести свої вкладки готівкою, бо чеків не будеться брати, але готівку. Хто з членів бажав би отримати свою дивіденду ще до зборів, то прошу зголоситися до секретаря, 667 Grand Ave. Хто має знайомих і рідних, що не є членами Тов. Любов і У. Н. Союзу, просимо привести їх з собою на збори і вписати, за що отримаєте нагороду, а ми їх радо приймемо. Довгуючі зволять на цих зборах виповнити свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — П. Воляник, предс.; І. Ліщан, кас.; Й. Децембер, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Звичайні збори Бр. св. О. Николая, від. 175, відбудуться в неділю, 22. травня, в годині 1. пополудні, в У. Н. Домі, Martin і Michigan. Є важні справи до полагодження. Як уже вдомо членам, багато з членів отримають дивіденду. Напоминається довгуючих членів, щоби прийшли й вирівняли свій довг, бо годі довше за тих членів платити. Проситься всіх місцевих і позамісцевих членів, щоби прийшли і забрали свої дивіденди, бо секретар нікому до хати не понесе. — В. Братусь, предс.; В. Білінський, кас.; В. Бартош, секр.

ЙОНҐСТАВН, О. Місячні збори Бр. св. Арх. Михаїла, від. 140, відбудуться в неділю, 22. травня, в годині 1. пополудні, де звичайно. Буде роздавання дивіденди чеками маємо більше справ до вирішення. Члени, котрі довгують, мають вирівняти свої довги, інакше будуть суспендовані. Проситься всіх прийти на означений час. — Ст. Роґан, предс.; Мих. Коґут, кас.; В. Терлецький, секр.

ДУРГАМВІЛ, Н. Й. Місячні збори Товариства „Рільник", від. 188, відбудуться в неділю, 22. травня, в 2. годині пополудні, на старім місци. Проситься всіх членів і членищь прибути на означений чос. — Й. Соха, предс.; М. Крохалюк, кас.; Т. Харітон, секр.

ЧИ ВИ ДУМАЄТЕ ПЕРЕПРОВАДЖУВАТИСЯ НА ІНШЕ МЕШКАННЯ?

Якщо думаєте змінити свою адресу, просимо повідомити нас наперед, коли почнете жити на новій адресі, щоб ви не втратили якого числа ґазети, котре може мати щось цікаве або важне для вас або вашої родини. Просимо не ждати до останньої хвилі. Просимо не переказувати нічого почтареві. Найкраще виповнити оцей бланкет, подаючи доконче стару й нову адресу та число відділу, якщо ви є членом У. Н. Союзу, та вислати це в листі до адміністрації „Свободи".

Число відділу ....

Імя й назвище ....

Стара адреса ....

Нова адреса ....

Почта ....

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (157)

У той час, як один з кавуру розмахнувся списою, щоби пробити нею Тарзана, Бравн пильно слідкував за всім, що діялось довкруги. Побачивши небезпеку, він вистрілив з революльвера і положив дикуна трупом. Але списа вже була в повітрі. Та всетаки голос револьвера перестеріг Тарзана. Він здрігнувся і це врятувало його: списа пройшла кілька цалів мимо.

Не звертаючи уваги на небезпеку, Джейн кинулася до Тарзана і сховалась у його обіймах. Тарзан також був дуже щасливий. Він тулив до себе Джейн, хоч в оселі кавуру розпуталось пекло. Бравн був зліплений з подібної матерії. Як тільки побачив Анету, він кинувся до неї і тулив гарненьку французку так, що їй аж кості затріщали.

В цьому моменті якась чорна дівчина вирвалася з юрби і кинулась до Тарзана. В неї теж була радість на обличчі: „Це ви, великий бвана, яка я рада!" — говорила вона. Це була дочка Мувіра, вірного ватажка Тарзанових вазірів. Побачивши Тарзана, вона зрозуміла, хто викликав заколот, а заразом була певна, що вона врятована! Чорні безмежно вірили Тарзанові.

Тарзан перший обтрясся з цеї романтичної сцени. Його радісне обличчя знов споважніло і він заговорив: „Ми мусимо спішити. Бо кавуру цілком певно скоро очуняють і тоді захочуть на нас жорстоко пімститись. Нас замало, щоб з ними зводити боротьбу. В отвертій боротьбі ми можемо тільки програти. Наш рятунок в утечі".